

НАПРЯМ 5. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. АГРАРНЕ ПРАВО. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-25>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Латишева Вікторія Володимирівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

м. Кременчук, Україна

Громак Сніжана Олегівна

студентка II курсу спеціальності 081 Право

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук, Україна

У світовому масштабі атомна енергетика є важливим доповненням до енергії викопного палива. За останні роки з'явилася велика кількість авторитетних досліджень, які позитивно оцінюють атомну економіку. Однак також очевидно, що генеруючі компанії утримуються від будівництва нових атомних електростанцій без гарантій щодо затрат і ринків. За останнє десятиліття загальне річне виробництво електроенергії в Україні зросло, як і частка виробництва енергії на атомних електростанціях. Тобто Україна має достатній ядерний потенціал, але найближчим часом ситуація може повністю змінитися.

За рівнем розвитку енергетики можна судити про рівень економічного розвитку та ступінь національної незалежності. Атомна енергетика забезпечує населення найдешевшою на сьогодні електроенергією. Це втричі дешевше електроенергії, виробленої тепловими електростанціями, і в сім разів дешевше електроенергії, виробленої сонячними та вітровими електростанціями. Багато країн намагаються відмовитися від розвитку атомної енергетики, сподіваючись замінити її відновлюваною енергією. Але досвід минулої зими в Каліфорнії та Німеччині показав, що альтернативні джерела енергії не зможуть задовольнити зростаючий

попит, якщо виробництво різко впаде через погіршення погодних умов. Як наслідок, сьогодні у світі відновився інтерес до розвитку атомних електростанцій – надійного джерела енергії, яке не залежить від добового та сезонного нерегулярного виробництва.

Вітчизняна атомна енергетика та ядерна промисловість роблять вагомий внесок в економіку та енергетичну безпеку України, а також екологічну стійкість. За останні 5 років частка атомної енергетики в Україні перевищила 50%, а подекуди досягла навіть 65%. Україна посідає друге місце у світі (після Франції) за часткою атомної енергетики в загальному виробництві електроенергії [1, с. 30]. Завдяки стабільному функціонуванню ядерної промисловості населення України та промислові об'єкти не зазнали проблем, пов'язаних із паливно-енергетичними поставками, пошкодженням інфраструктури через анексію Криму та військові дії на Сході країни, пошкодження та переривання поставок вугілля з територій невідконтрольних українській владі. Однак, уперше в історії війна точиться за атомні електростанції та вперше в історії маємо прецедент ядерного тероризму.

За роки незалежності було створено потужну інфраструктуру, а також організаційно-правову базу функціонування об'єктів атомної енергетики. Забезпечено належний рівень фізичного захисту атомних електростанцій. Розроблена система науково-технічного забезпечення та навчання. Постійно проводяться технічні, організаційні та наукові заходи з метою підвищення безпеки АЕС. Проводяться заходи по тривалій експлуатації блоків АЕС, з метою продовження їх експлуатації на 20 років понад термін їх проектування. Дотепер термін експлуатації 10 з 15 діючих енергоблоків України вже продовжено [2].

Вплив атомної промисловості на економіку та енергетичну безпеку важко переоцінити. Атомна енергетика відіграє важливу роль в економічному зростанні та створенні робочих місць. За останні 3 роки безпосередня зайнятість в атомній галузі становила в середньому 45 тис. робочих місць, а податкові платежі склали 11,5 млрд грн, близько 1,5% від загального обсягу доходів державного бюджету України [3]. Тому чиста та доступна атомна енергетика є одним із ключових елементів національної енергетичної безпеки та потужним фактором підвищення конкурентоспроможності економіки України.

Крім значного внеску атомної промисловості в національну економіку, атомні електростанції також позитивно впливають на довкілля. Українські атомні електростанції є найбільшими виробниками низьковуглецевої електроенергії з різних типів джерел електроенергії. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року підкреслює важливість ядерної енергетики для запобігання зміні клімату та досягнення Україною цілей Паризької угоди [4]. Відповідно до цієї стратегії Україна може досягти

своїх кліматичних цілей, зберігаючи, зокрема, важливу роль атомної енергетики як низьковуглецевого джерела енергії.

Протягом усього періоду їх експлуатації українські АЕС уникали 2,7 млрд. тонн викидів CO₂ (з урахуванням продовженого терміну експлуатації 10 ядерних енергоблоків). У разі постійного відключення атомних електростанцій додатково виділятиметься 70 мільйонів тонн CO₂ щорічно [2].

Згідно з Енергетичною стратегією України «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» до 2035 року, Україна розглядає атомну енергетику як одне з найрентабельніших джерел енергії з низьким вмістом вуглецю. Подальший розвиток атомної енергетики до 2035 року базується на тому, що частка атомної енергетики в загальному обсязі виробництва електроенергії зростатиме, а атомна енергетика й надалі відіграватиме важливу роль у забезпеченні національної енергетичної безпеки, забезпеченні надійного та безпечного виробництва електроенергії [4].

З 1 липня 2019 року в Україні запрацювала нова лібералізована модель ринку електроенергії [2]. Це стало важливим кроком у реформуванні енергетичної системи країни, показавши, що Україна виконує свої зобов'язання перед Енергетичним співтовариством щодо інтеграції до європейського енергетичного ринку. Нова модель ринку електроенергії буде діяти відповідно до стандартів ЄС і дозволить уникнути дискримінаційно низьких тарифів для АЕС, впроваджених НКРЕКП та перейти від ручного регулювання тарифів на електроенергію до встановлення ринкових цін. Колишній тариф ледве покривав необхідні виробничі витрати українських АЕС та створив дефіцит коштів на реалізацію інвестиційних проєктів [5].

Нова модель ринку електроенергії зробить правила прозорими та зрозумілими для всіх учасників ринку. Це дозволить запровадити реальну конкуренцію, яка забезпечить зниження цін на електроенергію, підвищення якості та безпеки послуг з її постачання та підвищення енергетичної безпеки країни через синхронізацію енергосистеми майбутнього.

Нові реактори дадуть потужний поштовх для розвитку атомної енергетики країни. Це не лише нові робочі місця, а й підвищення культури виробництва, розробки нашого машинобудування. На нашу думку, починати потрібно з використання існуючих майданчиків чотирьох українських АЕС – Запорізької, Рівненської, Південноукраїнської та Хмельницької. Наявність інфраструктури, доріг і персоналу значно зменшать витрати на будівництво.

Найбільш просунутими і найближчими до реалізації є проєкти американських компаній NuScale Power і Holtec International [5]. У разі підземного розташування реакторної установки значно підвищується безпека і знижуються витрати, оскільки багато систем безпеки можуть

бути усунені. Наземні реактори повинні бути оснащені герметичним і дуже міцним корпусом, здатним витримати падіння літака. Високий рівень безпеки дозволяє будувати сучасні реактори поблизу великих міст. Монтаж реактора зазвичай виконує країна-інвестор, тобто фахівці зі США, а наземну частину – переважно Україна. Сьогодні дві третини необхідного обладнання можна виготовити на вітчизняних підприємствах. Це важливо ще й тому, що це випуск сучасного високотехнологічного обладнання.

Крім того, коли розвиток атомної енергетики у світі трохи загальмувався, багато країн втратили фахівців, традиції, налагоджені зв'язки поставок усього необхідного для нормальної роботи АЕС. У Великій Британії, наприклад, спостерігається істотна втрата компетенцій, що призводить до збільшення строку й, відповідно, здорожчання будівництва блоків АЕС. Україна поки що зберегла кадри атомників. Це найцінніший людський потенціал. І тому за правильного підходу, виконуючи умови підписаного меморандуму, ми можемо дуже ефективно працювати і стати країною, що забезпечує електроенергією, виробленою на АЕС, не тільки себе, а й інші держави [3].

Однією з проблем атомної енергетики є радіоактивні відходи та відпрацьоване ядерне паливо, які потребують безпечного та належного зберігання та захоронення. За більше, ніж 40 років роботи українських АЕС, все ще не всі АЕС мають належні засоби для переробки радіоактивних відходів, а питання їх захоронення досі перебуває на стадії наукових досліджень через дефіцит фінансування. Інше питання – поведіння з відпрацьованим ядерним паливом, і навіть будівництво Центрального сховища відпрацьованого ядерного палива, яке триває вже понад 17 років, а відкриття його першого пускового майданчика, анонсоване в грудні 2020 року, лише тимчасове рішення. Адже остаточна утилізація відпрацьованого ядерного палива рано чи пізно буде необхідною.

На нашу думку, для того щоб покращити ситуацію з виробленням електроенергії і не підірвати економіку нашої країни варто переглянути проєкт Енергетичну стратегію України на період до 2030 року та вкладати кошти у більш економічні проєкти, які б замінили невігідне будівництво енергоблоків. Наприклад, будувати вітрові електростанції, адже за підрахунками вчених, загальний вітроенергетичний потенціал Землі в 30 разів перевищує річне споживання електроенергії в усьому світі.

Література:

1. Писаренко, І. Атомна енергетика України: повна залежність або ривок вперед? *Економічна правда*. К., 2013. 30 с.

2. Проект документу для громадського обговорення від 07 червня 2012 р. «Оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. URL: <http://energetyka.com.ua/normatyvna-baza/384-energetichna-strategiya-ukrajini-na-period-do-2030-roku>. (дата звернення: 19.11.2022)

3. Шендерович В. Атомна енергетика України: Часу для суб'єктивних оцінок не залишилося. Укрінформ. 2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2406172-tomna-energetika-ukrajini-casu-dla-subektivnih-ocinok-ne-zalisilosa.html> (дата звернення: 19.11.2022)

4. Бобро Д. Г. Диверсифікація постачань ядерного палива в контексті енергетичної незалежності держави. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1735/> (дата звернення: 19.11.2022)

5. Власенко М. І. Про перспективи спорудження модульних реакторів. ВП «НТЦ» ДП «НАЕК «Енергоатом». 2018. URL: http://www.energoatom.kiev.ua/files/file/05_vlasenko.pdf (дата звернення: 19.11.2022)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-26>

АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У СФЕРІ МЕЖУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ

Романюк Ольга Олегівна

*студентка юридичного факультету ОР «Магістр» II року навчання
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Для здійснення дослідження даної теми, необхідно проаналізувати поняття «межування земель», звертаючи увагу на законодавство України на предмет дефініції.

Земельна ділянка як об'єкт земельних правовідносин не матиме повної характеристики, якщо її межі не будуть встановлені. Про це свідчить і земельне законодавство, бо формування земельної ділянки законодавець нерозривно пов'язує з визначенням її площі, встановленням меж та внесенням інформації про неї до Державного земельного кадастру (Стаття 79¹ Земельного кодексу України).

У науковій літературі межею земельної ділянки запропоновано вважати сукупність ліній, що утворює замкнений простір і розмежовує земельні ділянки [4, с. 265]. Науковці зазначають, що межа земельної ділянки як одна з її ознак – це визначена в документації (планах) лінія